

לקריאת הגרסה האנגלית המלאה: 10.1787/9789264190658-en

סינרגיות ללימוד משופר: מדידה והערכה במבט בינלאומי

תקציר בעברית

- ממשלות ומתווי מדיניות חינוכית שמים יותר ויותר דגש על מדידה והערכה של תלמידים, מורים, מנהלי בתי-ספר, בתי-ספר ומערכות חינוך. מדידה והערכה משמשות ככלים שמטרתם לסייע להבנה טובה יותר של מידת הטמעת הנלמד אצל תלמידים, לספק מידע על הישגים חינוכיים להורים ולחברה בכללותה ולשפר את בתי-הספר, את הנהלתם ואת דרכי ההוראה.
- תוצאות של מדידה והערכה הולכות ונעשות חיוניות לקביעת רמת תפקודן של מערכות חינוך ולקבלת משוב, כל זאת במגמה לעזור לתלמידים להצליח יותר.
- דו"ח זה משווה את התנסויותיהן של 28 מדינות OECD, מנתח את החוזקות והחולשות של גישות שונות ומציע עצות לקובעי מדיניות לגבי השימוש במדידה והערכה לשיפור החינוך מבחינת האיכות, שוויון ההזדמנויות והיעילות. הוא מסתמך על מחקר גדול, "סקירת ה-OECD של מסגרות מדידה והערכה לשיפור תוצאות בית-ספריות" (OECD Review on Evaluation and Assessment) (Frameworks for Improving School Outcomes).

מכנים משותפים

מספר גורמים אחראים לשימוש הגובר במדידה והערכה. הללו כוללים:

- דרישה גוברת לאפקטיביות, שוויון הזדמנויות ואיכות בחינוך כדי להתמודד עם אתגרים כלכליים וחברתיים.
- המגמה הקיימת בתחום החינוך להעניק אוטונומיה רבה יותר לבתי-ספר, והצורך הנובע מכך לעקוב אחר ביצועיהם.
- שיפורים בטכנולוגיית מידע, המאפשרים פיתוח של הערכת תלמידים הן בקנה מידה רחב והן ברמת התלמיד הבודד, והמקלים על שיתוף נתונים וניהולם.
- הסתמכות רבה יותר על תוצאות הערכות לצורך קבלת החלטות מבוססת-ראיות

למרות הבדלים ניכרים בין מדינות ה-OECD מבחינת מצב העניינים העכשווי בתחום המדידה וההערכה ומבחינת השימוש הנעשה בהן, קיימים גם כמה מכנים משותפים:

ההערכה מתרחבת ונעשית מגוונת יותר

רוב מדינות ה-OECD מייחסות כיום למדידה ולהערכה תפקיד אסטרטגי מרכזי, ומרחיבות את השימוש בהן. הן נוקטות בנוסף גישה מקפת יותר: בעבר, מדידה והערכה התמקדו בעיקר בבדיקת תלמידים, ואילו כיום הדגש רחב יותר וכולל שימוש מוגבר בהערכה חיצונית של בתי-ספר, הערכת מורים ומנהלים ושימוש מורחב בנתוני ביצועים.

עליית חשיבותם של אינדיקטורים

מערכות חינוך שמות דגש יותר על מדידת הישגי תלמידים, המאפשרת להשוות ביצועים בין בתי-ספר ואזורים שונים וכן על ציר הזמן. לרוב המדינות יש כיום מאגרי מידע ארציים לנתוני חינוך, ורובן מפרסמות נתונים סטטיסטיים ואינדיקטורים בתחום החינוך. גם מידוד (benchmarking) בינלאומי הולך ונעשה נפוץ, ומזין דיונים לאומיים בנושא חינוך.

התוצאות מיושמות לצרכים שונים

התוצאות משמשות לזיהוי נקודות שבהן בתי-ספר מתפקדים היטב ונקודות אפשריות הטעונות שיפור. עוד הן משמשות כאבן בוחן לעמידתם של מתווי מדיניות, מנהלי בתי-ספר ומורים ביעדים שנקבעו. כך, למשל, מדינות רבות מפרסמות כיום טבלאות ארציות של תוצאות בתי-הספר השונים, לשימושם – בין השאר – של הורים, פקידים ממשלתיים ואמצעי התקשורת.

הסתמכות גוברת על סטנדרטים חינוכיים

מדינות רבות מציבות כיום סטנדרטים חינוכיים המגדירים מה התלמידים צריכים לדעת ומה הם צריכים להיות מסוגלים לעשות בשלבים שונים של תהליך הלימוד. הדבר עודד ניטור במטרה לקבוע אם התלמידים עומדים בסטנדרטים הללו.

אתגרים וכיוונים

מדינות שונות נבדלות ביניהן במסורת המדידה וההערכה שלהן ובגישות שהן נוקטות. יחד עם זאת, קיימות מספר עדיפויות ברורות מבחינת המדיניות:

נקיטת גישה הוליסטית

כדי למצות עד תום את הפוטנציאל הגלום במדידה והערכה, על המרכיבים השונים שלהן להוות מכלול קוהרנטי. הדבר יכול ליצור סינרגיות בין מרכיבים, למנוע כפילויות ולמנוע חוסר עקביות ביעדים.

התאמת מדידה והערכה למטרות חינוכיות

מדידה והערכה צריכות לשרת ולקדם מטרות חינוכיות ויעדי לימוד המוצבים לתלמידים. בכך כרוכים היבטים כגון התאמה לעקרונות הטמונים במטרות חינוכיות, תכנון מדידות והערכות מותאמות-מטרה והבטחת הבנה ברורה של מטרות חינוכיות על ידי סגל בתי-הספר.

התמקדות בשיפור ההתנהלות בכיתה

עצם הרעיון מאחורי מדידה והערכה הוא לשפר את התנהלות העבודה בכיתה ואת הלימוד של התלמידים. בהתחשב בכך, על כל סוגי המדידה וההערכה להיות בעלי ערך חינוכי ותועלות מעשיות עבור המשתתפים בהן, ובפרט תלמידים ומורים.

לאור תפקידן כאבן בוחן להבטחת אחריות לתוצאות, מערכות מדידה והערכה עשויות להביא לעיוות בחומר הנלמד ובאופן שבו הוא מועבר. כך, למשל, אם מורים נמדדים במידה רבה על-פי תוצאות של מבחנים סטנדרטיים, הם עשויים "ללמד לקראת המבחן", בדגש על הכישורים הנבחנים בלבד, ולהקדיש פחות תשומת לב לצרכים ההתפתחותיים והחינוכיים הרחבים יותר של התלמידים. חשוב למזער את תופעות-הלוואי הבלתי רצויות הללו, למשל על ידי שימוש במגוון רחב יותר של גישות להערכת ביצועיהם של בתי-ספר ומורים.

הצבת התלמידים במרכז

מאחר שתכלית היסוד של מדידה והערכה היא שיפור הלמידה אצל תלמידים, התלמידים הם אלה שצריך להציבם במרכז. עליהם להיות מעורבים עד תום בלימודיהם, ויש להעצימם להעריך בעצמם את התקדמותם (מיומנות מפתח ללימוד לכל אורך החיים). חשוב, בנוסף, לעקוב אחר תוצרי למידה רחבים יותר, לרבות התפתחות של חשיבה ביקורתית, יכולות חברתיות, מעורבות בלימוד ורווחה כללית. אלה אינם קלים למדידה, וכך גם מגוון הגורמים הרחב המעצבים תוצרי למידה אצל תלמידים. כך, על מדדי ביצוע להיות רחבים ולא צרים, ולהסתמך על נתונים כמותיים ואיכותיים כאחד וכן על ניתוח באיכות גבוהה.

בניית יכולת בכל הרמות

יצירת מסגרת אפקטיבית למדידה והערכה מחייבת פיתוח יכולות בכל רמות המערכת החינוכית. מורים, למשל, עשויים להזדקק להדרכה בשימוש בהערכה מעצבת, בעלי תפקידים בבתי-ספר עשויים להצטרך לשדרג את מיומנויות ניהול הנתונים שלהם, ומנהלים – המתמקדים לעתים קרובות בעיקר במשימות מנהלתיות – עשויים להידרש לחזק את כישורי המנהיגות הפדגוגית שלהם. עוד עשוי להידרש מאמץ ריכוזי כדי לפתח מאגר ידע, כלים וקווים מנחים שיסייעו בפעילויות מדידה והערכה.

ניהול צרכים מקומיים

מסגרות מדידה והערכה צריכות למצוא את האיזון הנכון בין יישום עקיב של מטרות חינוכיות מרכזיות והתאמת לצרכים הייחודיים של אזורים, מחוזות ובתי-ספר שונים. הפתרון עשוי לכלול קביעת פרמטרים לאומיים, אך התרת גישות גמישות במסגרתם כדי להיענות לצרכים מקומיים.

תכנון מוצלח, בניית קונסנסוס

לצורך תכנון מוצלח של מסגרות מדידה והערכה, עליהן להתבסס על אבחון מדיניות מושכל ושיטות עבודה מיטביות, דבר העשוי לחייב שימוש בפילוטרים ובניסויים. כדי להבטיח יישום מוצלח, יש להשקיע מאמץ ניכר כדי לבנות קונסנסוס בין כל בעלי העניין, אשר ייתו יותר לקבל שינוי אם הם יבינו את ההיגיון מאחוריו ואת התועלת הפוטנציאלית הטמונה בו.

© OECD

תקציר זה אינו מהווה תרגום רשמי של ה-OECD.

שעתוק תקציר זה מותר בכפוף לאזכור זכות היוצרים של ה-OECD וכותרת הפרסום המקורי.

תקצירים רב-לשוניים הם קטעים מתורגמים מתוך פרסומים של ה-OECD שפורסמו במקור באנגלית ובצרפתית. ניתן להשיגם ללא תשלום בחנות המקוונת של ה-OECD, בכתובת www.oecd.org/bookshop

למידע נוסף, ניתן ליצור קשר עם יחידת זכויות ותרגומים של ה-OECD, מינהלת ענייני ציבור ותקשורת, בדוא"ל: rights@oecd.org, או בפקס מס':

+33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

תר האינטרנט שלנו www.oecd.org/rights

Read the complete English version on OECD iLibrary!

© OECD (2013), *Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/9789264190658-en